

DOKUMENTALNY NIEZBĘDNIK FILMOWY

YCIELI DLA NAUCZYCIELI DLA NAUCZYCIELI

Wskazówki metodyczne do prowadzenia lekcji w klasach IV–VIII szkoły podstawowej i w szkołach ponadpodstawowych, w oparciu o dokumentalne filmy krótkometrażowe dostępne na FILMNEST.PL.
Prezentujemy gotowe inspiracje dydaktyczno-wychowawcze dla nauczycieli: języka polskiego, WOS, przyrody, biologii, edukacji dla bezpieczeństwa, etyki, WDŻ, WF, i wychowawców klasowych.
Krótkometrażowe filmy dokumentalne nie tylko realizują funkcję poznawczą, lecz także przyczyniają się do kształtowania i pogłębiania kompetencji społeczno-emocjonalnych uczniów.

NAUCZYCIELI DLA NAUCZYCIELI DLA NAUCZYCIELI

DRODZY NAUCZYCIELE I RODZICE,

Jak wynika z obserwacji ekspertek i ekspertów Centrum Kultury Filmowej im. Andrzeja Wajdy, film dokumentalny jest bardzo dobrze odbierany przez młodych ludzi. Z jednej strony jest bliski ich codziennym doświadczeniom związanym z mediami społecznościowymi, w których poznają życie swoich rówieśników, identyfikują się z problemami, wyzwaniem, radościami podobnymi do ich własnych, a przede wszystkim wyrażają siebie, dzieląc się swoimi opiniami, refleksjami i twórczością. Z drugiej – film dokumentalny jest znacznie bliższy prawdziwej rzeczywistości, czerpie z niej, dąży do pokazania prawdy i autentyczności, a nad całym tym procesem czuwa reżyser, który jest gwarancją tego, by kamera nie koloryzowała, nie przekłamywała ani nie krzywdziła filmowanych bohaterów.

Film dokumentalny pozwala uważniej oglądać otaczający nas świat – w prawdziwych kształtach i barwach, bez manipulacji i przekłamań. Z naszych doświadczeń wynika, że jest też bardzo efektywnym narzędziem do pracy dydaktycznej i pretekstem do poruszania ważnych tematów, takich jak relacje rodzinne i rówieśnicze, stereotypy kulturowe, wyzwania związane z niepełnosprawnością, emigracją, kryzysem klimatycznym.

Filmy wybrane przez nas do „Niezbędnika filmowego” to produkcje polskie i zagraniczne. Opowiadają historie o wyrazistych bohaterach, takich jak Giovanni, który jako jedyny chłopiec w szkole trenuje pływanie synchroniczne, czy Anne, która mimo zespołu Tourette’a przeżywa te same emocje co inne dzieci. Filmom towarzyszą piękne, wysmakowane zdjęcia, a przede wszystkim uważność i empatia w stosunku do drugiego człowieka.

Mamy nadzieję, że wspólnie z nami zechcecie odkryć potencjał filmów dokumentalnych w pracy wychowawczej i dydaktycznej, a także po prostu obejrzycie je dla przyjemności.

Wszystkie filmy opracowane w niezbędniku są dostępne bezpłatnie na Filmnest.pl.

Z pozdrowieniami,

Joanna Rozen-Wojciechowska, dyrektorka CKF
Katarzyna Ślesicka, zastępczyni dyrektorki CKF

„GIOVANNI I JEGO WODNY BALET”

reż. Astrid Bussink (2014), film dokumentalny, 17 min 7 s

Kategoria wiekowa: lat 10+

Dziesięcioletni Giovanni jest jedynym chłopcem w świecie pełnym strojów kąpielowych, zatyczek do nosa, brokatowych kosmetyków i plotkujących dziewczyn. Od czterech lat jego marzeniem jest zostanie pierwszym chłopcem, który weźmie udział w duńskich zawodach w pływaniu synchronicznym (artystycznym). Nie zraża się tym, że w szkole się z niego śmieją, ponieważ czuje, że robi to, co kocha. Film może być inspiracją do rozmowy na temat konsekwencji dążenia do swoich celów, a także kierunkuje nasze myślenie wokół problemu stereotypowego postrzegania płci.

link do filmu: filmnest.pl

Czy wiesz, że...

W 2017 roku Światowa Federacja Pływacka zmieniła nazwę pływania synchronicznego na pływanie artystyczne. Pierwszy raz pływanie synchroniczne w kobiecym wydaniu zaprezentowano na igrzyskach olimpijskich w 1952 roku, a w 1973 roku w Belgradzie odbyły się pierwsze mistrzostwa świata w tej konkurencji. Od 1984 roku stało się oficjalną dyscypliną olimpijską – jedną z niewielu, w których udział brały wyłącznie kobiety. Zasada równości w sporcie dotarła jednak i tutaj. Światowa Federacja Pływacka zdecydowała, że na igrzyskach olimpijskich w Paryżu w 2024 roku zadebiutują również mężczyźni. W mistrzostwach świata w pływaniu synchronicznym panowie startują od 2015 roku.

Słowa kluczowe:

marzenia, cele, pierwszy związek, balet wodny, sport, zawody, trening, wytrwałość, cel, stereotypy, płęć

Proponowane tematy do omówienia na lekcjach:

- Trudne słowa – konsekwencja i wytrwałość. (godzina wychowawcza, etyka)
- Jak walczyć ze stereotypami związanymi z płcią? (godzina wychowawcza, wychowanie do życia w rodzinie)
- Sportowe gry zespołowe jako forma pracy w grupie. (godzina wychowawcza, wychowanie fizyczne)

Kompetencje społeczno-emocjonalne:

Uczeń/uczennica:

- rozumie i prawidłowo ocenia sytuacje społeczne,
- nabywa wrażliwość społeczną i empatię,
- uczy się przez obserwację odpowiedniego zachowania w sytuacjach społecznych.

— 5

Powiązanie z podstawą programową

ETYKA

Klasy IV-VIII szkoły podstawowej

Uczeń/uczennica:

- rozpoznaje i nazywa wybrane emocje oraz uczucia: radość, smutek, strach, wstręt, zdziwienie, gniew, akceptację, dumę, miłość, nienawiść, przyjemność, przykrość, poczucie szczęścia, poczucie wstydu, poczucie winy, zazdrość, I.1.2*
- posługuje się nazwami emocji i uczuć do opisywania przeżyć własnych oraz przeżyć innych osób w kontekście różnych doświadczeń moralnych, wykorzystuje te pojęcia do charakteryzowania przeżyć, działań i postaw bohaterów powieści, opowiadań, filmów, spektakli teatralnych, gier komputerowych, I.1.3*
- zna i rozwija swoje zalety, rozpoznaje i eliminuje swoje wady, III.2*

Szkoła ponadpodstawowa

Uczeń/uczennica:

- rozpoznaje i nazywa podstawowe emocje oraz uczucia, posługuje się nazwami emocji i uczuć do charakteryzowania przeżyć własnych oraz przeżyć innych osób – rzeczywistych i fikcyjnych, I.2.2**
- podaje przykłady działań, które są wyrazem troski o własne zdrowie i życie, wyjaśnia, dlaczego należy odnosić się z szacunkiem do własnego ciała, II.1.6**

WYCHOWANIE DO ŻYCIA W RODZINIE

Klasy IV-VIII szkoły podstawowej

Uczeń/uczennica:

- rozumie, jak są budowane relacje międzyosobowe, wyjaśnia ich znaczenie w rozwoju społeczno-emocjonalnym, potrafi przedstawić istotę: koleżeństwa i przyjaźni, sympatii młodzieńczych, pierwszych fascynacji, zakochania, miłości, zwraca uwagę na potrzebę i wartość wzajemnego szacunku, udzielania pomocy, empatii i współpracy, II.8*

Szkoła ponadpodstawowa

Uczeń/uczennica:

- potrafi komunikować swoje uczucia i budować prawidłowe relacje w rodzinie i grupie społecznej, VI.1**
- radzi sobie w sytuacji konfliktu, presji grupy, stresu, umie obronić własne poglądy, VI.3**
- jest odpowiedzialny za własny rozwój i samowychowanie, VI.7**

WYCHOWANIE FIZYCZNE

Szkoła ponadpodstawowa

Uczeń/uczennica:

- wyjaśnia związek między sprawnością fizyczną a zdrowiem i dobrym samopoczuciem, I.1.1**
- wskazuje mocne i słabe strony własnej sprawności fizycznej, I.1.2**
- dobiera sposoby kształtowania sprawności fizycznej w zależności od zainteresowań i charakteru pracy zawodowej, I.2.2**
- opracowuje regulamin uczestnictwa w zawodach sportowych lub korzystania z wybranego obiektu sportowego, III.2.4**
- wyjaśnia, na czym polega praca nad sobą dla zwiększenia wiary w siebie, poczucia własnej wartości i umiejętności podejmowania decyzji, V.1**
- wyjaśnia, na czym polega konstruktywne przekazywanie i odbieranie pozytywnych i negatywnych informacji zwrotnych oraz radzenie sobie z krytyką, V.2**

Propozycja zadania dla uczniów/uczennic:

Zastanów się, do jakiej czynności, którą musisz wykonywać, nie masz cierpliwości. Wykorzystaj metodę Adama Dębowskiego CEMK: cechy + emocje + mentalność + kompetencje, i kierując się jednym z jej elementów, spróbuj podjąć pracę nad tą czynnością.

Na przykład cecha – znajdź w sobie cechę, która pomoże w wykonywaniu czynności.

Na przykład emocja – znajdź sposób zapanowania nad złością, która ci towarzyszy w trakcie czynności.

Na przykład mentalność – odwołaj się do rozsądku, tłumacząc sobie, że cierpliwość jest wartością ważną i potrzebną.

Na przykład kompetencja – określ, jaka umiejętność może pomóc ci w cierpliwym wykonaniu czynności, i postaraj się ją w sobie rozwinąć.

Inspiracja za: <https://adamdebowski.pl/>

* Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej (Dz.U. 2017 poz. 356).

** Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz.U. poz. 467).

„LATAJĄCA ANNE”

reż. Catherine von Campen (2010), film dokumentalny, 21 min 17 s

Kategoria wiekowa: lat 10+

Tytułowa Anne ma tiki spowodowane wrodzoną chorobą mózgu, zespołem Tourette’a. Choroba każe Anne robić różne rzeczy, na które wcale nie ma ochoty. Jeden z tików polega na tym, że mimo woli wszystko liże, nawet najbardziej okropne rzeczy. Mimo to stara się prowadzić życie typowej 11-latkii: pierwsza miłość, kłótnie z siostrą. Boi się tylko, że koledzy w szkole nie rozumieją jej choroby. Film jest okazją do porozmawiania o postrzeganiu osób z niepełnosprawnością. Losy bohaterki i rozmowa o jej emocjach, pragnieniach i marzeniach jest odczarowywaniem niepełnosprawności. Patrząc szerzej na wymowę filmu, warto również zatrzymać się na zagadnieniu dotyczącym poczucia własnej wartości, mocnych i słabych stron oraz budowania rzeczywistego obrazu samego siebie.

link do filmu: filmnest.pl

Czy wiesz, że...

Zespół Gilles’a de la Tourette’a jest zaburzeniem neuropsychiatrycznym, do którego głównych objawów należą tiki ruchowe i wokalne. Część badań dotyczących zespołu Tourette’a sugerowała, że częściej występuje on u osób utalentowanych. Najbardziej znane przykłady to Wolfgang Amadeusz Mozart, Piotr Wielki, Kurt Cobain.

Słowa kluczowe:

niepełnosprawność, osoby z niepełnosprawnością, zespół Tourette’a, tiki, różnorodność, empatia, dysfunkcja, akceptacja, przełamywanie barier, poczucie własnej wartości

Proponowane tematy do omówienia na lekcjach:

- Właściwe postawy społeczne w stosunku do niepełnosprawnych. (godzina wychowawcza, wychowanie do życia w rodzinie, edukacja dla bezpieczeństwa)
- Moje słabe i mocne strony – poczucie własnej wartości. (godzina wychowawcza, etyka)
- Jak wypracować rzeczywisty obraz samego siebie? (godzina wychowawcza, etyka)

Kompetencje społeczno-emocjonalne:

Uczeń/uczennica:

- trafnie spostrzega i nazywa przeżycia i intencje innych,
- rozumie i prawidłowo ocenia sytuacje społeczne,
- nabywa wrażliwość społeczną i empatię.

6

7

Powiązanie z podstawą programową

Klasy IV-VIII szkoły podstawowej

Uczeń/uczennica:

- rozumie, jak są budowane relacje międzyosobowe, wyjaśnia ich znaczenie w rozwoju społeczno-emocjonalnym, potrafi przedstawić istotę: koleżeństwa i przyjaźni, sympatii młodzieżowych, pierwszych fascynacji, zakochania, miłości, zwraca uwagę na potrzebę i wartość wzajemnego szacunku, udzielania pomocy, empatii i współpracy, II.8*
- pozytywnie odnosi się do osób z niepełnosprawnością, widząc w nich wartościowych partnerów w koleżeństwie, przyjaźni, miłości i rodzinie, IV.8*

Szkoła ponadpodstawowa

Uczeń/uczennica:

- rozumie, jak są budowane relacje międzyosobowe, wyjaśnia ich znaczenie w rozwoju społeczno-emocjonalnym, w tym: istoty koleżeństwa i przyjaźni, sympatii młodzieżowych, pierwszych fascynacji, zakochania, miłości, wzajemnego szacunku, udzielania sobie pomocy, współpracy, empatii, II.9**
- potrafi komunikować swoje uczucia i budować prawidłowe relacje w rodzinie i grupie społecznej, VI.1**
- rozumie, że osoby z niepełnosprawnością mogą być kolegami i przyjaciółmi, świadomie korzysta ze środków społecznego przekazu, VI.6**

ETYKA

Klasy IV-VIII szkoły podstawowej

Uczeń/uczennica:

- rozpoznaje i nazywa wybrane emocje oraz uczucia: radość, smutek, strach, wstępnienie, gniew, akceptację, dumę, miłość, nienawiść, przyjemność, przykrość, poczucie szczęścia, poczucie wstydu, poczucie winy, zazdrość, I.1.2*
- posługuje się nazwami emocji i uczuć do opisywania przeżyć własnych oraz przeżyć innych osób w kontekście różnych doświadczeń moralnych, wykorzystuje te pojęcia do charakteryzowania przeżyć, działań i postaw bohaterów powieści, opowiadań, filmów, spektakli teatralnych, gier komputerowych, I.1.3*
- wie, że ze względu na swoją wartość – osobową godność – jest równie wartościowym człowiekiem jak inni ludzie, III.2*
- zna i rozwija swoje zalety, rozpoznaje i eliminuje swoje wady, III.3*
- wyjaśnia, dlaczego należy odnosić się z szacunkiem do własnego ciała, III.5*

Szkoła ponadpodstawowa

Uczeń/uczennica:

- rozpoznaje i nazywa podstawowe emocje i uczucia, posługuje się nazwami emocji i uczuć do charakteryzowania przeżyć własnych oraz przeżyć innych osób – rzeczywistych i fikcyjnych, I.2.2**
- podaje przykłady działań, które są wyrazem troski o własne zdrowie i życie, wyjaśnia, dlaczego należy odnosić się z szacunkiem do własnego ciała, II.1.6**

EDUKACJA DLA BEZPIECZEŃSTWA

Klasy IV-VIII szkoły podstawowej

Uczeń/uczennica:

- wymienia rzetelne źródła informacji o zdrowiu, chorobach, świadczeniach i usługach zdrowotnych, IV.5*

Propozycja zadania dla uczniów/uczennic:

Zastanów się, jakie są twoje ograniczenia i trudności. Uzupełnij poniższe zdania:

Potrafię

Umiem

Zasługuję na

* Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej (Dz.U. 2017 poz. 356).

** Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz.U. poz. 467).

„OBÓZ”

reż. Tomek Jeziorski (2012), film dokumentalny, 18 min 35 s

Kategoria wiekowa: lat 10+

Bohaterami filmu są dzieci spędzające wakacje na obozie odchudzającym. Przed obejrzeniem filmu warto wprowadzić uczniów w tematykę związaną z obozami (turnusami) odchudzającymi. Owo wprowadzenie wiąże się z ukazaniem w filmie takiego miejsca jako miejsca opresji, z restrykcyjnymi opiekunami, którzy wielokrotnie przekraczają granicę taktu, zapominają o empatii i szacunku wobec drugiego człowieka, obrażają i wpędzają młodych kuracjuszy w poczucie winy, fundując im często kolejne traumy w życiu. Można uczniom opowiedzieć również o psychodietetyce, czyli nauce związanej z potrzebami społecznymi dotyczącej psychologii jedzenia i odchudzania, zaburzeń odżywiania, nadwagi i otyłości, żywienia w wybranych jednostkach chorobowych.

link do filmu: filmnest.pl

Czy wiesz, że...

Osoby czytające etykiety są nawet o 4 kg szczuplejsze niż osoby, które tego nie robią. Warto zaszczepić w sobie nawyk czytania etykiet produktów żywnościowych, by sobie uświadomić, co tak naprawdę kupujesz. Im krótszy skład produktu, tym lepiej. Mała liczba składników oznacza, że nie ma w produkcie wielu niepotrzebnych dodatków, ulepszaczy, wzmacniaczy smaku. Idealny produkt to taki, który ma w swoim składzie do pięciu składników. Są one wypisane w kolejności od tego, którego jest najwięcej w produkcie, do tego, którego jest najmniej. Produkty z krótkim terminem ważności są zdrowsze.

Słowa kluczowe:

nadwaga, otyłość, dieta, zdrowe odżywianie, wykluczenie, grupa rówieśnicza, obóz sprawnościowo-odchudzający

Proponowane tematy do omówienia na lekcjach:

- Jak otoczenie postrzega ludzi z nadwagą/otyłością? (godzina wychowawcza, etyka)
- Dlaczego otyłość uznano za chorobę XXI wieku? (godzina wychowawcza, biologia)
- Zdrowy tryb życia. (godzina wychowawcza, biologia)

Kompetencje społeczno-emocjonalne:

Uczeń/uczennica:

- trafnie spostrzega i nazywa przeżycia i intencje innych,
- nabywa wrażliwość społeczną i empatię,
- poznaje reguły społeczne,
- uczy się przez obserwację odpowiedniego zachowania w sytuacjach społecznych.

8

9

Powiązanie z podstawą programową

ETYKA

Klasy IV-VIII szkoły podstawowej

Uczeń/uczennica:

- posługuje się nazwami emocji i uczuć do opisywania przeżyć własnych oraz innych osób w kontekście różnych doświadczeń moralnych, wykorzystuje te pojęcia do charakteryzowania przeżyć, działań i postaw bohaterów powieści, opowiadań, filmów, spektakli teatralnych, gier komputerowych, I.1.3*
- podaje przykłady okazywania szacunku wobec rodziców, nauczycieli, koleżanek i kolegów oraz innych ludzi – dorosłych i dzieci, II.1*
- uzasadnia, dlaczego należy okazywać szacunek innym osobom, II.2*
- okazuje szacunek innym osobom, II.3*
- wyjaśnia, dlaczego należy odnosić się z szacunkiem do własnego ciała, III.5*

Szkoła ponadpodstawowa

Uczeń/uczennica:

- rozpoznaje i nazywa podstawowe emocje oraz uczucia, posługuje się nazwami emocji i uczuć do charakteryzowania przeżyć własnych oraz przeżyć innych osób – rzeczywistych i fikcyjnych, I.2.2**
- podaje przykłady działań, które są wyrazem troski o własne zdrowie i życie, wyjaśnia, dlaczego należy odnosić się z szacunkiem do własnego ciała, II.1.6**
- wyjaśnia, dlaczego człowiekowi należy okazywać szacunek, kształtuje postawę szacunku wobec każdego człowieka, II.1.9**

BIOLOGIA

Klasy IV-VIII szkoły podstawowej

Uczeń/uczennica:

- uzasadnia konieczność stosowania diety zróżnicowanej i dostosowanej do potrzeb organizmu (wieku, płci, stanu zdrowia, aktywności fizycznej itp.), oblicza indeks masy ciała oraz przedstawia i analizuje konsekwencje zdrowotne niewłaściwego odżywiania (otyłość, nadwagę, anoreksję, bulimię, cukrzycę), III.3.5*

Szkoła ponadpodstawowa

Uczeń/uczennica:

- przedstawia zasady racjonalnego żywienia, V.2.9**
- podaje przyczyny (w tym uwarunkowania genetyczne) otyłości oraz sposoby jej profilaktyki, V.2.11**

Zakres rozszerzony

Uczeń/uczennica:

- przedstawia zasady racjonalnego żywienia człowieka, XI.2 1) k)**
- przedstawia zaburzenia odżywiania (anoreksję, bulimię) i przewiduje ich skutki zdrowotne, XI.2. 1) l)**
- podaje przyczyny (w tym uwarunkowania genetyczne) otyłości u człowieka oraz sposoby jej profilaktyki, XI.2. 1) m)**

Propozycja zadania dla uczniów/uczennic:

Poszukaj w internecie piramidy żywieniowej. Przeanalizuj, czy twoje posiłki są zbilansowane. Wypisz składniki żywieniowe, których jest za mało i za dużo w twojej diecie.

* Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej (Dz.U. 2017 poz. 356).

** Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz.U. poz. 467).

„OD TEJ CHWILI WSZYSTKO BYŁO INACZEJ”

reż. Eef Hilgers (2021), film dokumentalny, 15 min 33 s

Kategoria wiekowa: lat 9+

Ośmioro dzieci w wieku od 7 do 15 lat wspomina moment, w którym rodzice powiedzieli im, że się rozwodzą. Wszyscy przeczuwali, że coś się wydarzy, ale nie wiedzieli dokładnie co. Jak poradzić sobie z pytaniami, myślami i emocjami, które w takim momencie przebiegają przez głowę? Jak dalej żyć i uporać się ze stratą? Temat filmu odwołuje się do częstych doświadczeń wśród naszych uczniów. Jeśli nie przeżywali ich sami, to na pewno znają kogoś, kto zetknął się bezpośrednio z problemem. Warto zatem porozmawiać również o wsparciu, które mogą dać rówieśnikom.

link do filmu: filmnest.pl

Czy wiesz, że...

W internecie można pobrać bezpłatną publikację pt. „Opowieści terapeutyczne studentów pedagogiki i filologii polskiej” pod red. Marii Leszczawskiej, w której znajduje się rozdział z bajkami dla dzieci „Dla tych, którzy boją się samotności, spowodowanej rozwodem rodziców, śmiercią, odejściem bliskiej osoby” (s. 347-363). Publikacja została wydana przez Kolegium Karkonoskie w Jeleniej Górze (Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa) w 2010 roku.

Słowa kluczowe:

rozwód, rozstanie, rodzina, smutek, strata, wsparcie, nazywanie i wyrażanie emocji, smutek, złość, strach, akceptacja, godzenie się z nową rzeczywistością

Proponowane tematy do omówienia na lekcjach:

- Rodzina w moim życiu – moje życie w rodzinie. (wiedza o społeczeństwie, wychowanie do życia w rodzinie)
- Przeżywanie i regulowanie emocji. (godzina wychowawcza, etyka)
- Tajemniczy świat dorosłych. (godzina wychowawcza, etyka)

Kompetencje społeczno-emocjonalne:

Uczeń/uczennica:

- doskonalą umiejętność rozwiązywania konkretnych problemów interpersonalnych,
- nabywa umiejętności warunkujące radzenie sobie w sytuacjach konfliktowych,
- kształtuje samoświadomość przez wyrażanie i nazywanie swoich emocji, poglądów i reakcji związanych z odbiorem filmu.

10

11

Powiązanie z podstawą programową

Klasy IV-VIII szkoły podstawowej

Uczeń/uczennica:

- uzasadnia, że człowiek jest istotą społeczną, wyjaśnia znaczenie potrzeb społecznych człowieka (kontaktu, przynależności, uznania), I.1*
- rozpoznaje sytuacje wymagające podjęcia decyzji indywidualnej i grupowej, wyjaśnia i stosuje podstawowe sposoby podejmowania wspólnych decyzji, I.4*
- charakteryzuje rodzinę jako grupę społeczną, przedstawia rolę rodziców i osób starszych w rodzinie, analizuje wartości ważne dla jego rodziny, II.1*
- analizuje wpływ, jaki rodzina wywiera na dzieci, przedstawia prawa i obowiązki dzieci w rodzinie, II.2*

Klasy IV-VIII szkoły podstawowej

Uczeń/uczennica:

- wie, co składa się na dojrzałość do małżeństwa i założenia rodziny, zna kryteria wyboru współmałżonka, motywy zawierania małżeństwa oraz czynniki warunkujące trwałość i powodzenie relacji małżeńskiej i rodzinnej, I.1*
- rozumie, jakie miejsce zajmuje rodzina w społeczeństwie, I.2*
- wyjaśnia miejsce dziecka w rodzinie i jej rolę dla niego: w fazie prenatalnej, podczas narodzin, w fazie niemowlęcej, wczesnodziecięcej, przedpokwitaniowej, dojrzewania, młodości, wieku średniego, wieku późnego, I.4*
- potrafi komunikować swoje uczucia i budować prawidłowe relacje rodzinne, I.5*

Szkoła ponadpodstawowa

Uczeń/uczennica:

- rozumie, jakie znaczenie ma zawarcie małżeństwa i jego trwałość dla rozwoju społeczeństwa, I.2**
- opisuje fundamenty, na których powinno opierać się dobre małżeństwo, I.4**
- przedstawia wizję swojego małżeństwa, opisuje fundamenty, na których powinno się ono opierać, I.5**
- odróżnia separację od rozwodu, I.7**
- rozumie, na czym polega wierność, zaufanie i dialog w rodzinie, omawia relacje osobowe w rodzinie, wskazuje czynniki je osłabiające, I.11**
- wyjaśnia miejsce dziecka w rodzinie, I.12**
- wskazuje źródło konfliktów i określa ich przyczyny, zna sposoby rozwiązywania konfliktów, I.13**

Klasy IV-VIII szkoły podstawowej

Uczeń/uczennica:

- posługuje się nazwami emocji i uczuć do opisywania przeżyć własnych oraz przeżyć innych osób w kontekście różnych doświadczeń moralnych, wykorzystuje te pojęcia do charakteryzowania przeżyć, działań i postaw bohaterów powieści, opowiadań, filmów, spektakli teatralnych, gier komputerowych, I.1.3*
- wyjaśnia, co to znaczy, że rodzina jest dobrem wspólnym: podaje przykłady działań będących realizacją dobra wspólnego rodziny, wie, że współcześnie funkcjonują różne modele małżeństwa i rodziny, II.6 1)–2)*

Szkoła ponadpodstawowa

Uczeń/uczennica:

- rozpoznaje i nazywa podstawowe emocje oraz uczucia, posługuje się nazwami emocji i uczuć do charakteryzowania przeżyć własnych oraz przeżyć innych osób – rzeczywistych i fikcyjnych, I.2.2**
- wykorzystuje pojęcia dyskursu etycznego do analizowania przeżyć, działań i postaw bohaterów powieści, opowiadań, filmów, spektakli teatralnych, gier komputerowych, I.2.9**
- identyfikuje i analizuje moralne aspekty życia rodzinnego, zna i porównuje różne historyczne i kulturowe modele rodziny, wyjaśnia znaczenie relacji rodzinnych w kontekście rozwoju moralnego człowieka, ocenia wartość rodziny, II.1.8**

Propozycja zadania dla uczniów/uczennic:

Uzupełnij poniższe zdania. W pierwszym („Widzę”) uwzględnij sytuację, która ostatnio wzbudziła w tobie gwałtowne emocje:

Widzę

Myślę

Czuję

* Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej (Dz.U. 2017 poz. 356).

** Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz.U. poz. 467).

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE

WYCHOWANIE DO ŻYCIA W RODZINIE

ETYKA

„PINKI”

reż. Ewa Martynkien, Wojciech Szczupak (2022), film dokumentalny, 13 min

Kategoria wiekowa: lat 10+

Film dokumentalny „Pinki” stanowi okazję do rozmów z uczniami na temat schronisk dla zwierząt i ich adopcji. Skoncentrowanie się na losach tytułowego czteroletniego psa może być punktem wyjścia do obserwacji gatunku i wniosków do jego funkcjonowania w różnych środowiskach. Pies ma również wielkie znaczenie kulturowe, pojawia się m.in. w wielu tekstach literackich, niosąc za sobą również znaczenie symboliczne (przyjaźń, wierność, oddanie).

link do filmu: filmnest.pl

Czy wiesz, że...

Instytut Zootechniki w Krakowie podaje, że pierwsze placówki w Polsce, zakładane z myślą o ochronie zwierząt, rozpoczęły działalność w XIX wieku jako zakłady dobroczynne lub inaczej określane – przytułki czy azyle. Kolejne, zakładane już w XX wieku jako jednostki państwowe, nazywano schroniskami dla zwierząt. Wykaz obecnie działających schronisk w Polsce można znaleźć na stronie internetowej Ogólnopolskiego Towarzystwa Ochrony Zwierząt „Animals”.

Słowa kluczowe:

pies, schronisko, adopcja zwierząt, samotność

Proponowane tematy do omówienia na lekcjach:

- Nie kupuj – adoptuj. (godzina wychowawcza, etyka, przyroda)
- Człowiek i zwierzę – historia relacji. (godzina wychowawcza, etyka, biologia)
- Wpływ zwierzęcia na zdrowie i psychikę człowieka. (godzina wychowawcza, biologia)

Kompetencje społeczno-emocjonalne:

Uczeń/uczennica:

- rozumie i prawidłowo ocenia sytuacje społeczne,
- nabywa wrażliwość społeczną i empatię,
- poznaje reguły społeczne,
- uczy się przez obserwację odpowiedniego zachowania w sytuacjach społecznych.

12

13

Powiązanie z podstawą programową

ETYKA

Klasy IV-VIII szkoły podstawowej

Uczeń/uczennica:

- wyjaśnia, dlaczego nie należy traktować zwierząt w okrutny sposób, V.7*
- podaje przykłady właściwego traktowania zwierząt, V.8*

Szkoła ponadpodstawowa

Uczeń/uczennica:

- rozważa zagadnienie moralnego statusu zwierząt, II.5.2**

PRZYRODA

Klasa IV szkoły podstawowej

Uczeń/uczennica:

- opisuje sposoby poznawania przyrody, podaje różnice między eksperymentem, doświadczeniem a obserwacją, I.1*
- podaje przykłady wykorzystania zmysłów do prowadzenia obserwacji przyrodniczych, I.3*
- stosuje zasady bezpieczeństwa podczas obserwacji i doświadczeń przyrodniczych, I.4*
- rozwija wrażliwość na wszelkie przejawy życia, III. 5)*

BIOLOGIA

Klasa VI szkoły podstawowej

Uczeń/uczennica:

- dokonuje obserwacji przedstawicieli ssaków (na podstawie zdjęć, filmów, schematów, okazów naturalnych w terenie itd.), przedstawia ich cechy wspólne i opisuje przystosowania ssaków do życia w różnych środowiskach, II.13) b)*

Propozycja zadania dla uczniów/uczennic:

Zaplanuj klasową wycieczkę do najbliższego schroniska. Dowiedz się, jakie potrzeby placówki zgłaszają pracownicy. Zorganizuj zbiórkę rzeczy i produktów w twojej klasie/szkole.

* Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej (Dz.U. 2017 poz. 356).

** Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz.U. poz. 467).

„PROSZĘ O CISZĘ”

reż. Eri Mizutani (2017), film dokumentalny, 25 min 23 s

Kategoria wiekowa: lat 10+

Film stanowi dokumentalną obserwację szkoły z internatem dla dzieci niesłyszących i niedosłyszących. Projekcja „Proszę o ciszę” może się stać zatem okazją do rozmowy na temat niepełnosprawności, funkcjonowania ludzi z niepełnosprawnościami w życiu, a także być okazją do budowania empatii wobec powszechnie niezrozumiałej „inności”. Warto przy tym podjąć temat języka migowego jako pełnoprawnego języka i zwrócić uwagę na nazewnictwo dotyczące osób z niepełnosprawnością słuchu.

link do filmu: filmnest.pl

Czy wiesz, że...

Polski język migowy (PJM) to język wizualno-przestrzenny. Od 1 kwietnia 2012 roku na mocy ustawy o języku migowym osoby głuche w Polsce mogą deklorować Polski Język Migowy jako wybraną przez siebie formę komunikowania się. Jest powiązany z francuskim językiem migowym utworzonym przez Charles'a-Michela de L'Épée, który jako pierwszy rozpoznał naturalny język głuchych. Wykorzystuje jednoręczny alfabet manualny starofrancuskiego języka migowego. W Polsce według szacunków językiem migowym posługuje się od 40 do 50 tysięcy osób, dla których jest to język podstawowy, ojczysty.

Słowa kluczowe:

ludzie niedosłyszący i niesłyszący, niepełnosprawność słuchu, internat, emocje, bariery komunikacyjne, nauka mowy, cisza, poczucie bezpieczeństwa, wsparcie, przyjaźń

Proponowane tematy do omówienia na lekcjach:

- Błędne wyobrażenia dotyczące niepełnosprawności słuchowej. (godzina wychowawcza, etyka, biologia)
- Język migowy jako pełnoprawny język. (język polski, godzina wychowawcza)
- Kultura głuchych, jej wartości, przekonania i normy. (godzina wychowawcza, etyka)

Kompetencje społeczno-emocjonalne:

Uczeń/uczennica:

- trafnie spostrzega i nazywa przeżycia i intencje innych,
- rozumie i prawidłowo ocenia sytuacje społeczne,
- nabywa wrażliwość społeczną i empatię,
- nabywa i doskonali umiejętności ujmowania rzeczywistości z różnych perspektyw.

14

15

Powiązanie z podstawą programową

Klasy IV–VI szkoły podstawowej

Uczeń/uczennica:

- wskazuje główne cechy języka mówionego i języka pisanego, II.2 1)*
- określa sytuację komunikacyjną i rozumie jej wpływ na kształt wypowiedzi, II.3 3)*
- rozpoznaje znaczenie niewerbalnych środków komunikacji (np. gest, mimikę, postawę ciała), II.3 4)*

Klasy VII–VIII

Uczeń/uczennica:

- określa wartości estetyczne poznawanych tekstów kultury, I.2 6)*

Szkoła ponadpodstawowa

Uczeń/uczennica:

- odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki, II.2 6)**
- zna pojęcie aktu komunikacji językowej i jego składowe (takie jak: komunikat, nadawca, odbiorca, kod, kontekst, kontakt), II.3 2)**

JEZYK POLSKI

ETYKA

Klasy IV–VIII szkoły podstawowej

Uczeń/uczennica:

- rozpoznaje i nazywa wybrane emocje i uczucia: radość, smutek, strach, wstręt, zdziwienie, gniew, akceptację, dumę, miłość, nienawiść, przyjemność, przykrość, poczucie szczęścia, poczucie wstydu, poczucie winy, zazdrość, I.1.2*
- posługuje się nazwami emocji i uczuć do opisywania przeżyć własnych oraz przeżyć innych osób w kontekście różnych doświadczeń moralnych, wykorzystuje te pojęcia do charakteryzowania przeżyć, działań i postaw bohaterów powieści, opowiadań, filmów, spektakli teatralnych, gier komputerowych, I.1.3*

Szkoła ponadpodstawowa:

Uczeń/uczennica:

- rozpoznaje i nazywa podstawowe emocje i uczucia, posługuje się nazwami emocji i uczuć do charakteryzowania przeżyć własnych i innych osób – rzeczywistych i fikcyjnych, I.2.2**

BIOLOGIA

Klasy IV–VIII szkoły podstawowej

Uczeń/uczennica:

- rozpoznaje elementy budowy ucha (na modelu, rysunku, według opisu itd.) oraz przedstawia ich funkcje, III.10.3*

Szkoła ponadpodstawowa:

Uczeń/uczennica:

- przedstawia budowę oraz działanie oka i ucha człowieka, omawia podstawowe zasady higieny wzroku i słuchu, XI.6 k)**

WYCHOWANIE DO ŻYCIA W RODZINIE

Klasy IV–VIII szkoły podstawowej

Uczeń/uczennica:

- rozumie, jak są budowane relacje międzyosobowe, wyjaśnia ich znaczenie w rozwoju społeczno-emocjonalnym, potrafi przedstawić istotę: koleżeństwa i przyjaźni, sympatii młodzieżowych, pierwszych fascynacji, zakochania, miłości, zwraca uwagę na potrzebę i wartość wzajemnego szacunku, udzielania pomocy, empatii i współpracy, II.8*
- pozytywnie odnosi się do osób z niepełnosprawnością, widząc w nich wartościowych partnerów w koleżeństwie, przyjaźni, miłości i rodzinie, IV.8*

Szkoła ponadpodstawowa

Uczeń/uczennica:

- rozumie, jak są budowane relacje międzyosobowe, wyjaśnia ich znaczenie w rozwoju społeczno-emocjonalnym, w tym: istoty koleżeństwa i przyjaźni, sympatii młodzieżowych, pierwszych fascynacji, zakochania, miłości, wzajemnego szacunku, udzielania sobie pomocy, współpracy, empatii, II.9**
- potrafi komunikować swoje uczucia i budować prawidłowe relacje w rodzinie i grupie społecznej, VI.1**
- rozumie, że osoby z niepełnosprawnością mogą być kolegami i przyjaciółmi, VI.6**

Propozycja zadania dla uczniów/uczennic:

Przejrzyj zasoby strony internetowej adapter.pl. Obejrzyj fragment filmu „Gwiazda Kopernika” z dodanym językiem migowym. Jakie znaczenie mają takie zasoby dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością? Spróbuj znaleźć inne propozycje w internecie, które mogą być wykorzystane przez uczniów niedosłyszących i niesłyszących.

* Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej (Dz.U. 2017 poz. 356).

** Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz.U. poz. 467).

„TAŃCZĘ DLA CIEBIE”

reż. Katarzyna Lesisz (2018), film dokumentalny, 17 min 47 s

Kategoria wiekowa: lat 10+

Film opowiada historię chłopca, którego pasją jest balet. Widz szybko orientuje się, że taniec jest pomysłem bohatera na to, jak przyciągnąć uwagę nieobecnego ojca. Dowiadujemy się, że ojciec chłopca przebywa poza miejscem zamieszkania, prawdopodobnie wyjechał za granicę w celach zarobkowych. Bohater jest wychowywany przez babcię. Jeśli w klasie mamy uczniów, którzy pochodzą z rodzin niepełnych, warto rozważyć, w jaki sposób zareagują na przedstawioną historię. Film jest punktem wyjścia do rozważań na temat relacji dziecko – rodzic.

link do filmu: filmnest.pl

Czy wiesz, że...

Najsłynniejszym polskim baletmistrem okresu powojennego był Stanisław Szymański (1930–1999). Zasłynął przede wszystkim tańcami solowymi, w których demonstrował swobodę techniczną, zawrotne piruety, wysokość i lekkość skoku. Publiczność przyjmowała entuzjastycznie każde jego wyjście na scenę. Wiele jego występów zostało utrwalonych na filmach.

Słowa kluczowe:

taniec, balet, pasja, dzieciństwo, tęsknota, ojciec

Proponowane tematy do omówienia na lekcjach:

- Jak radzić sobie z tęsknotą za bliskimi? (godzina wychowawcza, etyka, wychowanie do życia w rodzinie)
- Co jest potrzebne do realizacji pasji? (język polski, godzina wychowawcza, muzyka)
- Sukces ma różne oblicza. (godzina wychowawcza)

Kompetencje społeczno-emocjonalne:

Uczeń/uczennica:

- trafnie spostrzega i nazywa przeżycia i intencje innych,
- doskonali umiejętność rozwiązywania konkretnych problemów interpersonalnych,
- dokonuje opisu emocji bohatera filmowego,
- kształtuje zdolności dostrzegania cudzych emocji.

16

17

Powiązanie z podstawą programową

Klasy IV–VI szkoły podstawowej

Uczeń/uczennica:

- rozumie swoistość tekstów kultury przynależnych do: literatury, teatru, filmu, muzyki, sztuk plastycznych i audiowizualnych, I.2.8*
- odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia, I.2.11*
- świadomie i z uwagą odbiera filmy, koncerty, spektakle, programy radiowe i telewizyjne, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży, I.2.13*

Klasy VII–VIII szkoły podstawowej

Uczeń/uczennica:

- określa w poznawanych tekstach problematykę egzystencjalną i poddaje ją refleksji, I.1.7*

Szkoła ponadpodstawowa

Uczeń/uczennica:

- kształtowanie dojrzałości intelektualnej, emocjonalnej i moralnej uczniów, I.1**
- kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym, symbolicznym, aksjologicznym, I.8**
- budowanie systemu wartości na fundamencie prawdy, dobra i piękna oraz szacunku dla człowieka, I.10**

Klasy IV–VIII szkoły podstawowej

Uczeń/uczennica:

- wykazuje się znajomością i dokonuje charakterystyki: pieśń, opera, balet, operetka, musical, koncert, symfonia; II.4.3*

Klasy IV–VIII szkoły podstawowej

Uczeń/uczennica:

- rozpoznaje typy struktury rodziny: rodzina wielopokoleniowa, rodzina pełna, rodzina niepełna, rodzina zrekonstruowana, I.3*

Szkoła ponadpodstawowa

Uczeń/uczennica:

- rozpoznaje typy struktury rodziny: rodzina wielopokoleniowa, rodzina pełna, rodzina niepełna, rodzina zrekonstruowana, I.8**
- zna i rozumie funkcje rodziny: prokreacyjną, opiekuńczą, wychowawczą, ekonomiczną i profilaktyczną, oraz ich znaczenie na poszczególnych etapach rozwoju człowieka, I.9**
- przyswaja wartości i tradycje ważne w rodzinie, w tym wspólne świętowanie, organizacja i przeżywanie wolnego czasu, I.10**
- rozumie, na czym polega wierność, zaufanie i dialog w rodzinie, omawia relacje osobowe w rodzinie, wskazuje czynniki je osłabiające, I.11**
- wyjaśnia miejsce dziecka w rodzinie, I.12**

Klasy IV–VIII szkoły podstawowej

Uczeń/uczennica:

- rozpoznaje i nazywa wybrane emocje oraz uczucia: radość, smutek, strach, wstręt, zdziwienie, gniew, akceptację, dumę, miłość, nienawiść, przyjemność, przykrość, poczucie szczęścia, poczucie wstydu, poczucie winy, zazdrość, I.1.2*
- posługuje się nazwami emocji i uczuć do opisywania przeżyć własnych oraz przeżyć innych osób w kontekście różnych doświadczeń moralnych, wykorzystuje te pojęcia do charakteryzowania przeżyć, działań i postaw bohaterów powieści, opowiadań, filmów, spektakli teatralnych, gier komputerowych, I.1.3*

Szkoła ponadpodstawowa

Uczeń/uczennica:

- rozpoznaje i nazywa podstawowe emocje oraz uczucia, posługuje się nazwami emocji i uczuć do charakteryzowania przeżyć własnych oraz przeżyć innych osób – rzeczywistych i fikcyjnych, I.2.2**
- identyfikuje i analizuje moralne aspekty życia rodzinnego, zna i porównuje różne historyczne i kulturowe modele rodziny, wyjaśnia znaczenie relacji rodzinnych w kontekście rozwoju moralnego człowieka, ocenia wartość rodziny, II.1.8**

Propozycja zadania dla uczniów/uczennic:

Wykonaj kolaż z wycinków z czasopism, gazetek reklamowych, innych materiałów na temat: „Ja i moja pasja”.

* Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej (Dz.U. 2017 poz. 356).

** Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz.U. poz. 467).

JEZYK POLSKI

MUZYKA

WYCHOWANIE DO ŻYCIA W RODZINIE

ETYKA

„WE HAVE ONE HEART”

reż. Katarzyna Warzecha (2020), film dokumentalny, 11 min 20 s

Kategoria wiekowa: lat 10+

Film „We Have One Heart” to połączenie animacji rysunkowej z materiałami archiwalnymi, co może być pretekstem do rozmowy na temat materii filmu dokumentalnego. Główny bohater filmu odnajduje korespondencję wymienianą przed laty przez rodziców: Polkę i mieszkającego w Iraku Kurda. To dla niego okazja, by dowiedzieć się czegoś więcej o ojcu, którego nigdy nie poznał. Ukazana historia nie tylko dotyczy ważnego w edukacji i wychowaniu tematu rodziny, lecz także staje się ważnym punktem odniesienia do sytuacji uchodźców ukraińskich w Polsce, a także szerzej – do dyskusji na temat migracji politycznej i zarobkowej innych mniejszości narodowych w Polsce.

link do filmu: filmnest.pl

Czy wiesz, że...

W Polsce w 2020 roku było 500 tysięcy migrantów i migrantek. Najwięcej migrantów przyjeżdża do Polski z Ukrainy, Białorusi, Niemiec i Rosji. W 2019 roku wydano 500 tysięcy zezwoleń na pracę cudzoziemców. W 2020 roku uchodźcy polityczni złożyli 2084 wnioski o ochronę, z czego 14 proc. rozpatrzono pozytywnie. W Polsce niełatwo jest o pobyt stały, a nawet tymczasowy. Polskie przepisy migracyjne są uznawane za dość restrykcyjne. Cudzoziemcy i cudzoziemki muszą spełnić wiele warunków, by uzyskać pozwolenie na zamieszkanie i podjęcie pracy w Polsce. Jest od nich wymagane szczegółowe udowodnienie wszystkich okoliczności, na które się powołują.

Słowa kluczowe:

rodzina, przodkowie, dziadkowie, więzi, pochodzenie, tajemnica, imigranci polityczni i zarobkowi

Proponowane tematy do omówienia na lekcjach:

- Rodzina, ach rodzina! – funkcje i zadania rodziny. (godzina wychowawcza, wychowanie do życia w rodzinie)
- Imigranci polityczni i zarobkowi w Polsce. (godzina wychowawcza, wiedza o społeczeństwie)
- Materia filmu dokumentalnego. (język polski)

Kompetencje społeczno-emocjonalne:

Uczeń/uczennica:

- rozumie i prawidłowo ocenia sytuacje społeczne,
- nabywa wrażliwość społeczną i empatię,
- uczy się przez obserwację odpowiedniego zachowania w sytuacjach społecznych,
- poznaje różne stanowiska i poglądy oraz konfrontuje je z własnymi.

18

19

Powiązanie z podstawą programową

Klasy IV–VI szkoły podstawowej

Uczeń/uczennica:

- rozumie swoistość tekstów kultury przynależnych do: literatury, teatru, filmu, muzyki, sztuk plastycznych i audiowizualnych, I.2.8*
- odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia, I.2.11*
- świadomie i z uwagą odbiera filmy, koncerty, spektakle, programy radiowe i telewizyjne, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży, I.2.13*

Klasy VII–VIII

Uczeń/uczennica:

- określa wartości estetyczne poznawanych tekstów kultury, I.2.6*

Szkoła ponadpodstawowa

Uczeń/uczennica:

- odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki, II.2.6)**

Klasy IV–VIII szkoły podstawowej

Uczeń/uczennica:

- wyjaśnia, co oznacza być Polakiem lub członkiem innej wspólnoty narodowej/etnicznej oraz co łączy człowieka z ojczyzną – Polską, przedstawia te więzi na własnym przykładzie, VIII.1*
- wyjaśnia, czym obywatelstwo różni się od narodowości, przedstawia warunki nabycia obywatelstwa polskiego z mocy prawa i wymienia inne formy uznania za obywatela polskiego oraz nadania obywatelstwa polskiego, wymienia konstytucyjne obowiązki obywatela, VIII.2*
- wymienia mieszkające w Polsce mniejszości narodowe i etniczne, grupę posługującą się językiem regionalnym oraz grupy migrantów (w tym uchodźców) i lokalizuje miejsca ich zwartego zamieszkiwania, przedstawia – za Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej – prawa przysługujące etnicznym grupom mniejszościowym, VIII.4*

Szkoła ponadpodstawowa

Uczeń/uczennica:

- wyjaśnia, czym są: migracja, imigracja, emigracja, repatriacja, VII.1**
- opisuje przyczyny i kierunki ruchów migracyjnych we współczesnym świecie ze szczególnym uwzględnieniem zmieniającej się sytuacji w Europie (od fal migracyjnych z Europy do fal migracyjnych do Europy), także w obliczu kryzysu klimatycznego, VII.7**

Klasy IV–VIII szkoły podstawowej

Uczeń/uczennica:

- potrafi komunikować swoje uczucia i budować prawidłowe relacje rodzinne, I.5*
- wie, jak okazać szacunek rodzeństwu, rodzicom i dziadkom oraz docenić ich wkład w życie rodzinne, potrafi wymienić, za co i w jaki sposób można wyrazić im wdzięczność, I.6*

Szkoła ponadpodstawowa

Uczeń/uczennica:

- rozumie, jak są budowane relacje międzyosobowe, wyjaśnia ich znaczenie w rozwoju społeczno-emocjonalnym, w tym: istoty koleżeństwa i przyjaźni, sympatii młodzieńczych, pierwszych fascynacji, zakochania, miłości, wzajemnego szacunku, udzielania sobie pomocy, współpracy, empatii, II.9**

Propozycja zadania dla uczniów/uczennic:

Przygotuj drzewo genealogiczne swojej rodziny. Możesz zrobić je w formie plakatu, grafiki lub np. wykorzystać aplikację familysearch.org.

* Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej (Dz.U. 2017 poz. 356).

** Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz.U. poz. 467).

„WOLTA”

reż. Monika Kotecka, Karolina Poryzała (2017), film dokumentalny, 13 min 52 s

Kategoria wiekowa: lat 10+

Film opowiada o grupie dziewczynek trenujących woltyżerkę. Koncentruje się jednak nie tyle na ukazaniu woltyżerki jako dyscypliny sportowej, ile kładzie nacisk na kontekst społeczny i psychologiczny. Autorki bowiem podkreślają wagę hierarchii w zespole, współzależności i współodpowiedzialności. Historia głównej bohaterki stanowi punkt wyjścia do rozważań o przemijaniu, wchodzeniu w nowe role. Może stać się również pretekstem do rozmów dotyczących wykluczenia (w tym na rynku pracy) ze względu na wiek.

link do filmu: filmnest.pl

Czy wiesz, że...

Woltyżerka to konkurencja jeździecka, obecnie jako jedna z siedmiu dyscyplin jest wspierana przez Międzynarodową Federację Jeździecką (FEI). W woltyżerce zawodnik lub grupa zawodników wykonuje zróżnicowane ćwiczenia gimnastyczne i akrobatyczne na galopującym, kłusującym lub stępującym koniu, prowadzonym na lonży. Lonża to długa, pięcio-ośmiometrowa lina, która służy do kontrolowania konia i zabezpieczania zawodników.

Słowa kluczowe:

sport, woltyżerka, pasja, drużyna, praca zespołowa, hierarchia, odpowiedzialność, presja, stres, przemijanie

Proponowane tematy do omówienia na lekcjach:

- Czy wiek może wykluczać z pewnych aktywności w życiu? (godzina wychowawcza, etyka)
- O przemijaniu i przeznaczeniu jako procesach życiowych. (język polski, etyka)
- Sport zawodowy – blaski i cienie. (wychowanie fizyczne)

Kompetencje społeczno-emocjonalne:

Uczeń/uczennica:

- trafnie spostrzega i nazywa przeżycia i intencje innych,
- dokonuje opisu emocji bohatera filmowego,
- konfrontując się z problemem przedstawionym w filmie, uczy się rozwiązywania problemów i poszukiwania rozwiązań,
- kształtuje samoświadomość przez wyrażanie i nazywanie swoich emocji, poglądów i reakcji związanych z odbiorem filmu.

Powiązanie z podstawą programową

Klasy IV-VI szkoły podstawowej

Uczeń/uczennica:

- rozumie swoistość tekstów kultury przynależnych do: literatury, teatru, filmu, muzyki, sztuk plastycznych i audiowizualnych, I.2.8*
- odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia, I.2.11*
- świadomie i z uwagą odbiera filmy, koncerty, spektakle, programy radiowe i telewizyjne, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży, I.2.13*

Klasy VII-VIII szkoły podstawowej

Uczeń/uczennica:

- określa w poznawanych tekstach problematykę egzystencjalną i poddaje ją refleksji, I.1.7*

Szkoła ponadpodstawowa

Uczeń/uczennica:

- kształtowanie dojrzałości intelektualnej, emocjonalnej i moralnej uczniów, I.1**
- kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym, symbolicznym, aksjologicznym, I.8**
- budowanie systemu wartości na fundamencie prawdy, dobra i piękna oraz szacunku dla człowieka, I.10**

Klasy V-VI szkoły podstawowej

Uczeń/uczennica:

- wymienia podstawowe przepisy wybranych sportowych i rekreacyjnych gier zespołowych, II.1 1)*
- opisuje zasady wybranej gry rekreacyjnej pochodzącej z innego kraju europejskiego, II.1 2)*

Szkoła ponadpodstawowa:

Uczeń/uczennica:

- omawia zalecenia dotyczące aktywności fizycznej w zależności od płci, okresu życia, rodzaju pracy zawodowej, pory roku, środowiska, II.1 1)**

Klasy IV-VIII szkoły podstawowej

Uczeń/uczennica:

- rozpoznaje i nazywa wybrane emocje oraz uczucia: radość, smutek, strach, wstyd, zdziwienie, gniew, akceptację, dumę, miłość, nienawiść, przyjemność, przykrość, poczucie szczęścia, poczucie wstydu, poczucie winy, zazdrość, I.1.2*
- posługuje się nazwami emocji i uczuć do opisywania przeżyć własnych i innych osób w kontekście różnych doświadczeń moralnych, wykorzystuje te pojęcia do charakteryzowania przeżyć, działań i postaw bohaterów powieści, opowiadań, filmów, spektakli teatralnych, gier komputerowych, I.1.3*
- wie, że ze względu na swoją wartość – osobową godność – jest równie wartościowym człowiekiem jak inni ludzie, III.2*
- zna i rozwija swoje zalety, rozpoznaje i eliminuje swoje wady, III.2*
- wyjaśnia, dlaczego należy odnosić się z szacunkiem do własnego ciała, III.5*

Szkoła ponadpodstawowa

Uczeń/uczennica:

- rozpoznaje i nazywa podstawowe emocje i uczucia, posługuje się nazwami emocji i uczuć do charakteryzowania przeżyć własnych oraz innych osób – rzeczywistych i fikcyjnych, I.2.2**
- podaje przykłady działań, które są wyrazem troski o własne zdrowie i życie, wyjaśnia, dlaczego należy odnosić się z szacunkiem do własnego ciała, II.1.6**

Propozycja zadania dla uczniów/uczennic:

Przygotuj prezentację przedstawiającą trzy sylwetki kobiet i mężczyzn uprawiających zawodowo sport, którzy ze względu na wiek i utratę sprawności fizycznej musieli zawiesić działalność sportową.

* Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej (Dz.U. 2017 poz. 356).

** Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz.U. poz. 467).

„WYSŁUCHAJ”

reż. Astrid Bussink (2017), film dokumentalny, 15 min 15 s

Kategoria wiekowa: lat 9+

Film opowiada o trudnych sytuacjach, z którymi dzieci muszą się konfrontować. Często nie potrafią nazwać emocji i uczuć, które im wtedy towarzyszą. Często też nie potrafią porozmawiać o tym z kimś bezpośrednio. Twórcy filmu przedstawiają nam zarejestrowane rozmowy z telefonu zaufania. Nie pokazują bohaterów, skupiają się na przypadkowych miejscach i postaciach, tym samym jeszcze bardziej działając na wyobraźnię widza. Myślimy sobie bowiem, że przedstawione samotnie przeżywane dramaty dziecięce mogą rozgrywać się wszędzie, również tuż obok nas.

link do filmu: filmnest.pl

Czy wiesz, że...

Telefon zaufania dla dzieci i młodzieży – nr 116 111 – działa 7 dni przez 24 godziny.

Rozmowy są poufne. To znaczy, że operatorzy nie powiedzą nikomu o tym, o czym rozmawialiście.

W sytuacji zagrożenia twojego życia lub zdrowia skontaktują się z osobami, które zadbają o twoje bezpieczeństwo.

Słowa kluczowe:

telefon zaufania, rozmowa, psycholog, emocje, zaufanie, wsparcie, rozwód rodziców, rozstanie, samotność, przemoc, przemoc rówieśnicza, wyobcowanie

Proponowane tematy do omówienia na lekcjach:

- Gdzie szukać pomocy psychologicznej? (godzina wychowawcza, wychowanie do życia w rodzinie)
- Czy umiem prosić o pomoc i wsparcie? (godzina wychowawcza, etyka)
- Empatia i uważność na drugiego człowieka. (godzina wychowawcza, wiedza o społeczeństwie)

Kompetencje społeczno-emocjonalne:

Uczeń/uczennica:

- trafnie spostrzega i nazywa przeżycia i intencje innych,
- dokonuje opisu emocji bohatera filmowego,
- kształtuje zdolności dostrzegania cudzych emocji.

22

23

Powiązanie z podstawą programową

Klasy IV-VIII szkoły podstawowej

Uczeń/uczennica:

- uzasadnia, że człowiek jest istotą społeczną, wyjaśnia znaczenie potrzeb społecznych człowieka (kontaktu, przynależności, uznania), I.1*

Szkoła ponadpodstawowa

Uczeń/uczennica:

- wyjaśnia, na czym polega komunikacja społeczna, IX.1**

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE

ETYKA

Klasy IV-VIII szkoły podstawowej

Uczeń/uczennica:

- rozpoznaje i nazywa wybrane emocje oraz uczucia: radość, smutek, strach, wstyd, zdziwienie, gniew, akceptację, dumę, miłość, nienawiść, przyjemność, przykrość, poczucie szczęścia, poczucie wstydu, poczucie winy, zazdrość, I.1.2*
- posługuje się nazwami emocji i uczuć do opisywania przeżyć własnych oraz przeżyć innych osób w kontekście różnych doświadczeń moralnych, wykorzystuje te pojęcia do charakteryzowania przeżyć, działań i postaw bohaterów powieści, opowiadań, filmów, spektakli teatralnych, gier komputerowych, I.1.3*
- wie, że ze względu na swoją wartość – osobową godność – jest równie wartościowym człowiekiem jak inni ludzie, III.2*
- zna i rozwija swoje zalety, rozpoznaje i eliminuje swoje wady, III.2*

Szkoła ponadpodstawowa

Uczeń/uczennica:

- rozpoznaje i nazywa podstawowe emocje oraz uczucia, posługuje się nazwami emocji i uczuć do charakteryzowania przeżyć własnych oraz przeżyć innych osób – rzeczywistych i fikcyjnych, I.2.2**
- wykorzystuje pojęcia dyskursu etycznego do analizowania przeżyć, działań i postaw bohaterów powieści, opowiadań, filmów, spektakli teatralnych, gier komputerowych, I.2.9**
- podaje przykłady działań, które są wyrazem troski o własne zdrowie i życie, wyjaśnia, dlaczego należy odnosić się z szacunkiem do własnego ciała, II.1.6**

WYCHOWANIE DO ŻYCIA W RODZINIE

Klasy IV-VIII szkoły podstawowej

Uczeń/uczennica:

- potrafi komunikować swoje uczucia i budować prawidłowe relacje rodzinne, I.5*
- rozumie, jak są budowane relacje międzyosobowe, wyjaśnia ich znaczenie w rozwoju społeczno-emocjonalnym, potrafi przedstawić istotę: koleżeństwa i przyjaźni, sympatii młodzieżowych, pierwszych fascynacji, zakochania, miłości, zwraca uwagę na potrzebę i wartość wzajemnego szacunku, udzielania pomocy, empatii i współpracy, II.8*

Szkoła ponadpodstawowa

Uczeń/uczennica:

- potrafi komunikować swoje uczucia i budować prawidłowe relacje w rodzinie i grupie społecznej, VI.1**
- radzi sobie w sytuacji konfliktu, presji grupy, stresu, umie obronić własne poglądy, VI.3**
- jest odpowiedzialny za własny rozwój i samowychowanie, VI.7**

Propozycja zadania dla uczniów/uczennic:

Przeprowadź ze swoją rodziną ćwiczenie „Karuzela potrzeb”. Każdemu członkowi rodziny daj kartkę i długopis. Zadaniem każdej osoby jest zapisanie na kartce swojej niezaspokojonej potrzeby i podanie kartki dalej, zgodnie ze wskazówkami zegara. Kolejna osoba dopisuje do kartki sąsiada, którą otrzymała, propozycję, jak można tę potrzebę zaspokoić. Obieg kartki kończy się na ostatnim członku rodziny i wraca do autora/autorki. Tak będzie się działo z kartką każdego członka rodziny. Po zakończeniu wpisów przeczytajcie kartki na głos i porozmawiajcie, czy zaproponowane strategie rozwiązań są możliwe do realizacji i co trzeba zrobić, żeby udało się je wprowadzić.

* Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej (Dz.U. 2017 poz. 356).

** Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz.U. poz. 467).

